www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Eva Ibbotson
A GLOVE SHOP IN VIENNA AND OTHER STORIES

Copyright © Eva Ibbotson 1984
Translation Copyright © 2025 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-05861-1

ČUVAMO PRIRODU

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

EVA IBOTSON

Prodavnica rukavica u Beču

i druge priče

Prevela Ljiljana Petrović Vesković

VULKAN
IZDAVAŠTVO
Beograd, 2025.

VIKI I BOŽIĆNI ANĐEO

Bilo je to jedne snežne noći sredinom decembra. Čitavog dana vejale su krupne meke pahulje, tiho zasipajući bezizražajna lica nimfi i satira na nebrojenim bečkim fontanama; prekrivajući bronzane sapi konja koji su se propinjali, na kojima su zauvek jahali mrtvi ratnici Habzburškog carstva; zaodevajući drveće duž Ringštrasea smernim sibirskim sjajem.

Sneg je prigušivao zvuke. Tandrkanje kočija po kaldrmi, glasovi uličnih prodavaca koji su reklamirali svoju robu – pa čak i brujanje crkvenih zvona, zvuk tako svojstven Beču u danima pre Prvog svetskog rata – sve je na tom snegu zvučalo tiše i nežnije.

Plinske svetiljke bacale su krugove blistave svetlosti preko trgova, otmene radnje duž Kartnerštrasea podsećale su na pozorišne kulise. Na velikim gradskim kućama, tim grandioznim, blago oronulim zdanjima koja su ličila na renesansne palate, mada su u njima živeli obični doktori, advokati i ostali ponositi pripadnici buržoazije, kroz navučene roletne provlačili su se zraci svetlosti koja se neobično blistavo odbijala o sneg.

Ali jedan od prozora na jednoj od tih kuća nije bio zaklonjen roletnom, pa je kvadrat zlatne svetlosti koja je dopirala iznutra nesmetano parao pomrčinu. To je bio prozor kupatila i, koliko god bilo iznenađujuće, unutra se nije nalazila jedna već tri osobe.

Najstarija od njih bila je devojčica od možda osam godina. Sedela je kao ustoličena – u najdoslovnijem smislu jer je zračila nesumnjivim kraljevskim dostojanstvom – na velikoj korpi za veš, sa koje su joj noge, u dugim čarapama s rebrastim tkanjem i čizmama od jareće kože, visile pod uglom, na dobrih petnaestak santimetara iznad poda.

Njeni podanici, blizanci koji su imali oko tri godine, sedeli su jedno s leve a drugo s desne strane, na džinovskim prevrnutim nokširima. Epski debeljuškasti, s kosom zlatnom kao u serafima, netremice su zurili u svoju sestru. Samo su Tildin napola progutan palac i Rudijevo uho, zgužvano i grčevito obmotano loknom svilene kose, otkrivali gotovo bolnu napregnutost mališana potpuno zaokupljenih slušanjem.

U drugim prilikama blizanci je nisu slušali s takvom napregnutošću. *Snežana i sedam patuljaka*, *Ivica i Marica* i *Gromoviti Grmalj*, kog je Viki lično izmislila – silan ali dobroćudan džin čiji je nevaspitani stomak stvarao grmljavinu koja ih je, pre nego što su spoznali njeno poreklo, užasno plašila – sve to su bile dobro poznate priče koje su mogli da shvate bez te stravične usredsređenosti i agonijske nepomičnosti.

Ali priča koju im je Viki trenutno pripovedala bila je drugačija. Nekako važnija… i istinitija. Bila je to priča o Božiću koji je bio na pomolu. („Samo još malo“, govorila je Viki, „u najskorije vreme.“) Božić – ta omamljujuća reč koju su blizanci jedva mogli da pojme i koja je podrazumevala sve što su ikad mogli poželeti: slasne đakonije, nasmejane ljude i poklone i, kao najveću od svih misterija, božićnu jelku.

„Prelepa jelka“, objašnjavala je Viki. „Mama će je kupiti na božićnoj pijaci. Isprva vam neće izgledati kao nešto naročito. Najobičnija jelka. A onda…“

A onda… Blizanci su uzdahnuli njišući se na džinovskim nokširima dok im je Viki pripovedala priču koju je znalo svako dete iz Beča: priču o malom Hristu koji dolazi na Badnje veče, u vreme kad sva deca spavaju, da im donese poklone i ukrasi božićno drvce.

Ali, pošto im je to pričala Viki, u kojoj je oganj mašte plamteo s gotovo opasnom gorljivošću, mirni debeljuškasti blizanci videli su mnogo više od toga. Videli su kako se sićušna nežna beba u jaslama na Badnje veče pretvara u veličanstvenog zlatokrilog anđela koji leti kroz zvezdanu noć noseći mnoštvo svetlucavih ukrasa za božićnu jelku; čuli su lepršanje njegovih krila dok je pokušavao da održi ravnotežu; osećali mreškanje zavesa dok je uletao u kuću sa moćnih nebesa da ulepša njihovu jelku i da im ostavi poklone u ljupko označenim gomilicama ispod okićenih grana.

„Taj anđeo sve sam radi?“, izustila je Tilda, izvadivši palac iz usta.

„Naravno. To je božićni anđeo.“

„Hoće li moći da ponese sve poklone?“, upitao je Rudi. „Ako dobijem veliku lokomotivu, hoće li i nju moći da donese?“

„On sve može“, odgovorila je Viki. „Baš sve.“

Ali božićni anđeo je u domaćinstvu her doktora i frau Fišer imao pomoćnike. Čehinja Katrina, punačka, topla i srdačna, poput svih najboljih bečkih kuvarica, vrzmala se po kuhinji praveći gomile medenih srca sa đumbirom i kiflica sa vanilom, bademovih kolutića i čokoladnih kuglofa. Vikina majka, lepuškasta frivolna žena puna ljubavi, takođe je pomagala, šuškajući i šapućući iza misteriozno zatvorenih vrata. A što se ticalo Vikinog oca, koji je učestalo izletao kroz zelena tapacirana vrata svog kabineta vičući: „Računi! Računi! Ništa osim računa!“, on je možda pomagao najviše od svih.

Nedelju dana uoči Božića počeli su da pristižu božićni posetioci. Prvo je došao Vikin rođak – Fricl! – koji je bio samo godinu dana stariji od nje, sa svojom majkom, frau Cimerman.

Frau Cimerman, sestra Vikinog oca, bila je nešto što Viki nije mogla da razume, nešto što se zvalo „slobodoumna žena“. To je značilo

da bi Vikina tetka uvek šmugnula da nešto popriča sa slugama dok su se ostali ukućani molili i da je vodila Fricla da razgleda kosture u Prirodnjačkom muzeju dok je ostatak sveta išao da sluša Hor bečkih dečaka. Ali, pošto je podjednako volela i kosture i dečački hor, Viki nikako nije mogla da zaključi da li je to „slobodoumlje“ predstavljalo dobru ili lošu stvar.

Isto je važilo za Fricla. Uglavnom je Fricla doživljavala kao prijatelja – jer je bio tako domišljat i talentovan. Na kraju krajeva, upravo je Fricl došao na ideju da ćušne prepariranu jegulju niz ventilacioni otvor u stan frau Polak, koja je živela ispod njih. Ali u drugim prilikama…

Činilo se da je čudna, nemirna i pritajeno zastrašujuća strana Friclove ličnosti ovog puta naročito došla do izražaja. Fricl se još nije čestito ni raspakovao, a već je nagovorio Viki da se zavuku u orman za posteljinu gde ju je zasuo svakojakim pričama – stvarima koje njoj nisu bile naročito zanimljive jer joj je Kati, porodična pralja i njena prijateljica, već sve objasnila, i koje su povrh toga bile očigledne svakome ko nije slep kod očiju. Ali je Fricl tome pridodao i druge stvari koje su, najblaže rečeno, zvučale neverovatno jer kajzer naprosto ne bi mogao da uradi tako nešto – a osim toga, Viki se nije dopadao Friclov gorljiv i užurban glas ni to kako se spoticao o vlastite reči dok je govorio.

Ali najviše od svega zabrinulo ju je ono što se desilo u kupatilu u vreme rezervisano za pripovedanje. Dok je pričala o Snežani, Danilu u lavljoj jazbini i Gromovitom Grmalju, Fricl ju je dovoljno pažljivo slušao, sedeći između Tilde i Rudija, leđima naslonjen na kadu. Ali, kad je na red došla priča koja je bila važnija od svih ostalih, jer je bila doslovna, istinita i stvarna, Friclovo prisustvo počelo je da je ispunjava nervozom jer je neprestano gnječio sunđer za kupanje i lupkao stopalima po pločicama na podu, sve dok Tilda, s palcem ćušnutim u usta, nije prekorno profrfljala: „Pssst, Ficle! Sad nam priča o anđelu!“ Ali je Fricl čak i posle toga nastavio da pilji u Viki tim tamnim, prodornim i previše sjajnim očima, terajući je da priča sve brže, kao da

je verovala da će tek kad stigne do kraja priče postati bezbedna. Ali bezbedna od čega?

Poslednja božićna gošća bila je rođaka Poldi.

Rođaka Poldi je stigla, neminovna kao suton, u petak uoči Badnje večeri, doputovavši iz Linca, gde je živela sama, iznad prodavnice šešira u kojoj je radila.

Sve do tada ništa nije moglo da naruši božićni duh koji je vladao u kući, ali bi dolazak rođake Poldi po pravilu doveo do privremenog prekida u praznično ekstazi, nateravši Viki i blizance, pa čak i njihove roditelje, da postepeno apsorbuju njeno prisustvo i da se, da tako kažemo, oporave od početnog šoka. Razlog je bio u tome što je rođaka Poldi očigledno bila „siromašna rođaka", u svakom mogućem pogledu. Obučena u plesnivu prašnjavu crnu odeću, na nogama je imala čizme sa dugmićima koje su izgledale kao da su mačke spavale na njima, a oko ruke nosila narukvicu napravljenu od tanušne pletenice sede kose odsečene sa glave njene pokojne majke. Mada nije bilo ničeg tragičnog u tome što je majka rođake Poldi mirno preminula u postelji u svojoj osamdeset šestoj godini, ta narukvica je zbog svog porekla i čudnog mirisa sredstva za konzerviranje u Vikinim očima izgledala kao oličenje užasa i zato je, kad god bi joj rekli da mora da poljubi rođaku Poldi, to doživljavala kao posebnu vrstu mučeništva.

Ali sad, kad su svi zauzeli svoje bezbedne položaje, domaćinstvo her doktora Fišera moglo je da zamaršira ka veličanstvenom vrhuncu Badnje večeri. Počele su poslednje grozničave pripreme dok su služavke tiho jezdile gore-dole, glancajući već besprekorno izglancan parket četkama privezanim za stopala. Tepisi su bili istreseni, perjani dušeci izlupani, a u kuhinji… ali naprosto nije bilo reči koje su mogle da opišu to što se dešavalo u dobroj bečkoj kuhinji neposredno uoči Božića u tim dalekim danima pre Prvog svetskog rata.

Molitve pre spavanja pretvorile su se za decu u mukotrpan i dugotrajan posao. Opsednuta svojim anđelom, Viki je smišljala duge i usrdne molbe za njegovo bezbedno putovanje preko nebesa. Blizanci

su, sa druge strane, sastavljali inventar dostojan poštanskog kataloga vodećih robnih kuća. A povrh svega toga, majka ih je svake noći podizala iz kreveta, sve troje, jer su zaboravili da kažu: „I neka bog blagoslovi rođaku Poldi." Pet dana uoči Božića nastupio je trenutak koji je za Viki bio od neizmernog značaja. Stigla je božićna jelka. Ogromna jelka koja je skoro dodirivala tavanicu ogromnog porodičnog salona i koja je Viki naterala da kaže: „Ovo je najbolja jelka koju smo ikad imali, i najlepša", isto kao što je rekla prošle godine, i pretprošle, i kao što će nastaviti da govori svake naredne godine u svom životu.

Naravno, Viki je želela poklone, svim srcem i dušom, ali je preobražaj tog nepomičnog tamnog drveta – svakako lepog, ali ipak običnog drveta – u prelepu sjajnu očaravajuću božićnu jelku obasjanu treperavim svećama koju bi ugledali kad bi jedno za drugim (ali uvek sa decom na čelu povorke) kročili u sobu na Badnje veče… to je za nju bilo čudo nad čudima, magija koja predstavlja samu suštinu Božića.

I mada niko nije mogao da optuži malog Hrista da je imao miljenike ili tako nešto, Viki je imala osećaj da bi se On, svaki put kad bi se spustio na zemlju, potrudio da Fišerove učini naročito ponosnim. Bila je ubeđena da nikad nije postojala jelka tako čarobna kao njihova. Ukrasi kojima je bila iskićena, neverovatno lepi i delikatni, mogli su biti napravljeni samo u raju: sićušni svetlucavi anđeli, lutkice ne veće od palca, cvetovi sa zlatnim laticama i, naravno, slatkiši – oh, sve moguće vrste slatkiša. A tek sveće – možda hiljadu sveća, razmišljala je Viki. Sveće zbog kojih je njen otac svake godine gunđao: „Videćete kad kuća plane kô šibica, da posle ne bude da vas nisam upozorio!", i koje su takođe stvarale svetlost tako blagu i blistavu da joj nije bilo premca na čitavom svetu.

Dok je praznična tenzija postojano rasla, blizanci su sve više gubili svoju serafimsku ljupkost i mirnoću. „Hoće li anđeo večeras doći?", zapitkivala je Tilda tokom molitve.

„Neće", odgovarala je Viki. „Morate da prespavate još dve noći."

„Hoću da odmah dođe", bunio se Rudi. „Još večeras."

Poslednja dva dana vreme je za dvoje mališana prolazilo nepodnošljivo sporo. Čak je i Viki, obuzeta vlastitim maštarijama, počela da gubi strpljenje. Jedino je Fricl, koji nije morao da blagosilja rođaku Poldi jer njemu nije bilo dopušteno da se moli, zadržao svoju razdraganost, često piljeći u Viki s tim čudnim sjajem u očima čije značenje ona nije mogla da dokuči.

A onda je konačno stigao dvadeset treći decembar i majka je te noći okrenula ključ na ogromnim dvokrilnim vratima koja su vodila u salon. I čim je Viki začula taj zvuk, pupoljak koji je svih tih dana bubrio u njoj odjednom se rasprsnuo i Božić je, u svojoj bezgraničnoj i neobuzdanoj radosti, pohrlio napolje.

Viki nije očekivala da će te noći moći da zaspi, ali je očigledno zadremala jer nije čula kad se Fricl ušunjao u sobu. Samo je odjednom primetila kako se nadvija nad njom u noćnoj košulji blago je drmusajući.

„Ovde je!“, rekao je Fricl glasom jednako žudnim i gorljivim kao onomad u ormanu za posteljinu. „Hajde, ustaj! Idemo da ga vidiš!“

„Koga?“, upitala je Viki, još bunovna.

„A šta misliš, *koga*? Božićnog anđela. Malog Hrista. Onog o kome sve vreme pričaš. Tamo je. Ukrašava jelku.“

Viki se naglo uspravila. Čak i na prigušenoj noćnoj svetlosti, Fricl je primetio kako joj lice postaje bledo. „Ali… ne treba to da radimo.“

„Ma daj, ne budi kukavica. Ne moramo da uđemo unutra. Možeš lepo da ga vidiš kroz ključaonicu.“

I Viki je tako ustala, napipala papuče u mraku i krenula za Friclom, šunjajući se niz hodnik i trudeći se da ne ispusti ni zvuka. Srce joj je tako lupalo da je mislila da će se onesvestiti, a sve zbog toga što će uskoro videti prizor tako zaslepljujući i tako divan…

Da, zato se plašila. To je bio glavni razlog. Ne zbog tog čudnog plamsanja u Friclovim očima, ni piskavog tona njegovog glasa. Ni bilo čega drugog.

Sada su već bili nadomak vrata. Fricl je bio u pravu, ključ je bio izvučen, a ključaonica dovoljno velika da…

„Hajde, pogledaj“, rekao je Fricl, nestrpljivo je gurnuvši, i Viki je zakoračila ka vratima.

„Fricl! Viki! Kako se samo usuđujete!“

Iza njihovih leđa odjeknuo je majčin srditi glas. Majka je ispružila ruku i odvukla Viki od vrata.

Ali Viki je već videla.

Videla je kućne merdevine, zbrčkanu zadignutu suknju koja je otkrivala prašnjave čizme sa dugmićima i, odmah iznad njih, komad žalosno vonjave ženske čarape. Videla je rođaku Poldi, s gomilom čioda među stisnutim usnama, kako podiže ruku da okači zvezdu na božićnu jelku.

Niko ništa nije mogao da uradi. Vikin otac, prestravljen njenim bledilom i okamenjenim ćutanjem, dao joj je neki beli prašak; majka je sedela pored njene postelje kršeći ruke i očajnički priželjkujući, jače nego bilo šta godinama unazad, da Viki zaplače, zarida, da počne da ih prekoreva što su je lagali – da uradi bilo šta što će im pokazati da je još dete. Ali Viki ništa nije rekla. Ni Friclu koji se skrušeno odšunjao nazad do svoje sobe, ni svojim roditeljima, ni bilo kome drugom. Ništa nije rekla jer više nije imalo šta da se kaže.

Uprkos tome, mora biti da je ponovo zaspala jer ju je probudilo nečije jecanje. Ne jecanje blizanaca, ništa ni nalik na dečji plač, već neki ružan razdirući zvuk. Zvuk koji ju je prestravio.

Ustala je i izašla u hodnik. Mada je zapravo znala šta se skrivalo iza tog zvuka, neko vreme je stajala pred vratima rođake Poldi kao da se nadala pomilovanju.

A onda je pritisnula kvaku i kročila unutra.

Rođaka Poldi je sedela na stolici, pravih leđa. Proređene pletenice visile su joj s obe strane podbulog lica i nešto joj nije bilo u redu sa ustima. Na stolu ispred nje, među gomilicama tinjajućih svetlucavih

stvari, odsečenih komada srebrne trake, parčića prozračne čipke, ležala je narukvica od kose, smotana kao rep neke stare bolesne životinje.

Viki je napravila nekoliko koraka i ukopala se u mestu.

„Tvoja majka je u pravu", promrmljala je rođaka Poldi, držeći ruku preko usta. „Ja sam obična matora bena. Više nisam ni za šta. Svake godine podseća me da naguram nešto u ključaonicu – a ipak sam zaboravila."

Viki ništa nije rekla.

„Valjda zbog uzbuđenja. Znaš, čitave godine se spremam za… Tamo gde radim, ne bi verovala koliko se stvari baca: ostaci materijala, komadi ukrasne trake. Ja sve to odvajam i čuvam i onda uveče pravim ukrase za jelku. U Lincu sam pomalo usamljena… lakše mi je kad se nečim uposlim."

Viki je odjednom ustuknula. Videla je zube u čaši pored kreveta, naprasno shvativši šta nije bilo u redu sa ustima rođake Poldi.

„Svake godine dolazim kod tvoje majke da ukrasim jelku. Lepo je kad nekom možeš da pomogneš… a ona je tako dobra prema meni, i tako lepa. Da si videla nju umesto mene…" Odjednom je zaćutala. A onda je, zaboravivši na svoje krezave desni, spustila šaku i zagledala se u Viki preklinjućim vodnjikavim očima, kao da traži poslednji oproštaj.

„Sve sam ti zauvek upropastila, zar ne?", upitala je rođaka Poldi.

„Da", odgovorila je Viki, neumoljiva u svom jadu i očajanju.

U svakoj porodici postoji dete koje se ove ili one godine nalazi u središtu božićnih praznika – naravno, ne zato što je to dete voljenije od ostale dece, već zato što ga njegova spremnost da bude zadivljeno, sposobnost da doživi čudo, ili naprosto osoben uzrast, čine vrlo prijemčivim za božićnu čaroliju.

U domaćinstvu Fišerovih, to dete je bila Viki. Ali sada, kad je njihov božićni svet ostao bez svog središta, her doktor i frau Fišer morali su da smisle kako da stvari zadrže na zacrtanoj putanji.

Fricl, koji je delovao ćudljivo i utučeno, nije bio od naročite pomoći. Samo su im blizanci, sa svojom uzvišenom nehajnošću i prostodušnom pohlepom, omogućili da nastave dalje – Rudi koji se nervozno vrpoljio tokom čitave jutarnje mise u Katedrali Svetog Stefana, i Tilda koja je neprestano marširala po hodnicima čekajući da padne mrak.

A onda je nepodnošljivo čekanje konačno bilo završeno. Kucnuo je čas da se svi okupe u trpezariji gde će umilni zvuci stare klepetuše objaviti trenutak kad će se vrata otvoriti i kad će svi ukućani, prvo deca a za njima i odrasli, očarano kročiti u salon i krenuti ka poklonima i jelci.

Uputivši poslednji tugaljiv pogled ka Viki, frau Fišer je posegnula za zvonom. A onda je Viki viknula, „Čekaj! Nisu svi tu."

Svi su se zbunjeno pogledali. „Ja sam tu", razborito je objavio Rudi, držeći se onog najvažnijeg. Tilda i Fricl su takođe bili tu, baš kao i Friclova majka. Tu je bio i her doktor Fišer, sa sve sklepanim aparatom za gašenje požara, baš kao i kuvarica i služavke.

„Rođaka Poldi nije tu", natuknula je Viki.

Her doktor Fišer i njegova supruga su razmenili diskretne poglede.

„Ona je otišla, Viki. Krenula je nazad za Linc. Zaključila je da je tako najbolje."

„Onda morate da je vratite", rekla je Viki.

„Ali, Viki…"

„Ne možemo da uđemo dok svi ne budu na okupu", nastavila je Viki istim neumoljivim i nimalo detinjastim glasom. „Morate da je vratite."

Her doktor Fišer je izvukao džepni sat. „Voz kreće tek u četiri", rekao je svojoj supruzi. „Verovatno mogu da je stignem. Ali trebaće mi nešto vremena."

Viki ništa nije odgovorila. Samo je stajala i čekala, i prvi put otkako se Fricl u one noćne sate došunjao do njene postelje, suze su joj zasvetlucale u očima.

„Onda bolje kreni“, brzo je rekla Vikina majka. „Možemo još malo da sačekamo.“ Kad su čuli da moraju da *sačekaju*, blizanci su imali osećaj kao da im je neko na glavu istovario kolica puna kamenja.

„Ne“, zavapio je Rudi. „Rudi ne može da čeka!“

„Ni Tilda ne može da čeka! Tilda odmah hoće svoje poklone!“

„Ćutite“, strogo je rekla Viki. „Kako možete tako da se ponašate na Badnje veče? Osim toga, ispričaću vam jednu priču.“ Još šmrcajući, blizanci su sumnjičavo krenuli ka njoj.

„U kupatilu?“

„Ne, nego ovde.“

Viki se okrenula ka Friclu, spremna da odmere snage, a onda je skrenula pogled shvativši da ga iz nekog razloga više nije doživljavala kao pretnju.

„Šta mislite, koju ću priču odabrati?“, upitala je blizance. „Na današnji dan? Priču o božićnom anđelu, naravno. O anđelu koji je sinoć došao da nam donese poklone i da nam okiti jelku.“

I tad je počela da priča. Pričala je tako da je frau Fišer u jednom trenutku prišla prozoru i sakrila lice iza baršunaste zavese. A čak i kad se her doktor Fišer vratio nazad sa rođakom Poldi, odjek njegovih koraka i škripanje Poldinih starih čizama sa velikom dugmadi zvučali su skoro kao ometanje. Niko ništa nije rekao. I tek kad su se velika dvokrilna vrata otvorila i kad je Viki krenula za Friclom i blizancima koji su ekstatično zatapkali ka sobi, majka je ispružila ruku i povukla je nazad.

„Stani, Viki“, rekla je nežnim glasom. „Pusti prvo decu. Mi odrasli… mi *odrasli* ćemo malo sačekati.“

A onda je, veoma polako, povela svoju kćer ka božićnoj jelci koja je blistala u svojoj neizmernoj slavi.

DUŠENJKA

Nije bilo ničeg čudnog u tome što sam nabasao na fotografiju deda-ujaka Edvina ukleštenu iza fioke pisaćeg stola. To je bio dan za pronalaženje ukleštenih deda-ujaka, zgužvanih nevesti isečenih iz lokalnih novina, albuma sa požutelim slikama beba… Bio sam na poslednjoj godini studija na Oksfordu i nakratko sam skoknuo do Londona da pomognem roditeljima oko selidbe.

Ali deda-ujak Edvin? On je, koliko znam, držao bakalnicu negde u južnom Londonu. U Vimbldonu? Ili Tedingtonu? Otkud onda ta fotografija na kojoj nosi bojarsku bluzu s visokom kragnom, čizme od filca i okruglu šubaru? Muškarac obučen u rusku odeću imao je blag i donekle iznenađen izraz lica, a ruka mu je bila nehajno spuštena na sto zastrt dugim stolnjakom. Ali gde je bila neizostavna aspidistra*? I kraljičina slika? A ovo ovde, nemojte mi reći da je to… Ali naravno da jeste! Samovar!

Gurnuo sam sliku u džep, ali sam morao da sačekam do sledećeg Božića, kad nam je u posetu došla majčina ekscentrična starija sestra, moja tetka Džeraldina, da bih dobio kompletnu priču.

„Edvin?“, promrmljala je tetka. „Ah, da, siroti Edvin! Bože dragi, kako je on bio romantičan! Da bi se na kraju venčao sa Idit! A opet…“

---

* Biljka cvetnica poreklom iz jugoistočne Azije koja se često gaji u saksiji kao sobna biljka. (Prim. prev.)

„Hoćeš li sve da mi ispričaš?“, upitao sam. Šetali smo nasipom ka mostu Čelsi. Temza je lagano udarala o betonski nasip, usamljena barža polako je odmicala ka Griniču.

Bio je to tipičan engleski prizor, tako spokojan i siv.

Tetka se zagledala u mene. Možda joj je bilo drago što sam ja, tako mlad i neotesan, ipak mario za prošlost.

„Edvin je bio opsednut čovek“, rekla je. „Ne znam kako se to desilo. Možda je nekom prilikom video etiketu na kutiji sa dimljenom jesetrom iz Volge ili dostavnicu za šunku iz Ternova… Znaš, držao je bakalnicu u Patniju.“

„Opsednut Rusijom?“, upitao sam i ona je klimnula glavom, nateravši me da zadrhtim. Bila je to razorna spoznaja, kao da sam sreo nekog ko je patio od iste retke bolesti kao ja.

„Da je Edvin sad ovde umesto mene“, nastavila je tetka Džeraldina, „on uopšte ne bi video *ovu* reku.“

„Znam“, odgovorio sam. „Video bi led koji puca na smrznutoj Nevi, bledunjavu fasadu Zimskog dvorca, Raspućinovu besprizornu glavu kako poskakuje na vodi…“

Tetka se okrenula ka meni, odmerivši me dugim pronicljivim pogledom. „Shvatam“, rekla je. „Mada je Raspućin, naravno, u to vreme još bio živ. Čovek ne može da bira svoje opsesije“, nastavila je, kao da je htela da me uteši. „I ja sam prve tri godine adolescencije provela kao Treća kći u Kući četiri vetra u kineskoj provinciji Sudžou. Naravno, spolja sam bila srednjoškolka Džeraldina Ferguson, jedina u generaciji koja je imala akne i čukljeve. Ali sam iznutra bila devojka po imenu Zlatno Zvono*, čiji su stihovi godili uhu njegovog carskog veličanstva.“ Na trenutak je zastala pa smo se zajedno povili preko zida duž nasipa. „To verovatno ima neke veze s reinkarnacijom“, rekla je.

„A ujak Edvin?“, natuknuo sam.

---

* Aluzija na pesmu kineskog pesnika Po-Čua koji je živeo na prelazu između osmog i devetog veka n. e. (Prim. prev.)

„Ah, da. Ispostavilo se da je on bio baš težak slučaj. Bilo je dovoljno da čuje reči kao što su *droški* ili *trojka** pa da momentalno padne u trans. Pretpostavljam da je bio jedini bakalin u Londonu koji je, kad bi hteo da dohvati teglu sa konzerviranim pasuljem, umesto merdevina koristio tri masivna toma Ljermontovljevih sabranih dela. Ali, naravno, nije se nadao da će mu se ikad ukazati prilika da ode u Rusiju, a ruski mu je delovao tako komplikovano da je mislio da ga je nemoguće naučiti."

„I onda se venčao sa Idit?"

Tetka je klimnula glavom, zureći u blagu, nezamrznutu i neizlečivo nerusku Temzu.

„Nikad neću saznati šta ga je navelo da to uradi", rekla je.

„Kakva je ona bila?"

„To kakva je bila saznala sam samo zahvaljujući tome što sam bila sa Edvinom malo pre nego što će umreti. Tek u poslednjim danima života otvoreno je pričao o tome. Ranije se nikad nije žalio."

Strpljivo sam čekao.

„Znaš ono, *nemoj večeras, dragi*? Idit je pripadala tom soju", nastavila je tetka. „Takve žene danas predstavljaju izumrlu vrstu i hvala bogu što je tako jer su one tihe ubice svojih muževa. Trovačice duše. Ali u Iditinom slučaju nisu postojale samo noći kad joj je bilo prevruće, ili prehladno, ili to nije mogla da radi jer je upravo namazala kremu na lice. Tu su bile i noći kad se žalila da joj je koža ranjava od steznika ili da svekrva njihove komšinice spava s druge strane zida…"

„Siroti Edvin."

„Da, jadničak. Naravno, to je samo pogoršalo stvari. Čitao je Puškina – 'duša moje duše, svetlost srca mog' – sedeći na buretu s kiselim krastavcima, a onda bi se popeo na sprat i zatekao Idit kako ćuti kao zalivena jer je tog dana bila godišnjica sahrane kraljičinog muža."

---

* *Droški* – ruski naziv za vrstu otvorene kočije na četiri točka; *trojka* su ruska kola ili sanke sa zapregom od tri konja. (Prim. prev.)

„I šta se onda desilo?“

„Onda se desilo to“, nastavila je tetka Džeraldina, „da se izvesni gospodin Frobišer ubio. Mislim“, brzo je nastavila, „nije to *namerno* uradio. Krenuo je da lovi fazane na svom imanju, a onda se sapleo i pao i puška je slučajno opalila. Gospodin Frobišer je bio vlasnik radnje koja je prodavala mušku konfekciju. Svojevremeno je patentirao nekakvu štipaljku za leptir-mašne i zgrnuo brdo para. On je takođe bio Edvinov kršteni kum i kad su otvorili testament, ispostavilo se da je Edvinu zaveštao hiljadu funti.“

Zastao sam kao ukopan, nekoliko metara pre Albertovog mosta. „Ma daj!“, procedio sam. „Nije valjda…“

Tetka je zaklimala glavom. „Jeste“, rekla je. „On je bio hrabar čovek. Zapucao je pravo za Rusiju.“

„Hrabar?“, ponovio sam. „Meni to deluje bezumno!“ Znači, hteo je da stavi svoje snove na ispit… da putuje vozovima uz čije su točkove još prianjali avetni ostaci krznenog mufa Ane Karenjine… i da vidi kako se safirnoplave zavese Marijinskog teatra razmiču otkrivajući fabuloznu Kšesinsku, ljubavnicu ruskog cara…

„Zadužio je svog pomoćnika da vodi poslove u radnji“, objasnila je tetka, „a Idit poslao u Klapam kod njene mamice – što je obe silno usrećilo! – i tako se već krajem aprila obreo na Finskoj stanici u Sankt Peterburgu.“

Poput svih koji maštaju da posete Rusiju, Edvin je zamišljao da je ona uvek pokrivena snegom. Ali je tamo stigao u proleće. U Aleksandrovoj bašti, gde su engleske guvernante razneženo posmatrale kako male carske princeze kotrljaju drvene obruče preko trave, stabla lipe su blistala u zelenozlatnoj raskoši. Neva je svetlucala i poskakivala između granitnih obala, a blag vetar pirio iz Finskog zaliva. Sa prozora hotelske sobe video je Petra Velikog, bronzanog i nepobedivog, kako jaše na konju koji se propinjao. U fioci pisaćeg stola, što ga je